

ANTIGONE

DO DO

Nous sommes
une minorité majoritaire qui dans un futur proche deviendra incontournable
Nous sommes en somme de som van alle stemmen die de rekening komen vereffenen
Samen claimen wij een toekomst die ons toekomt en die niemand ons kan ontzeggen
Dus zal de rest van deze wereld het met ons moeten doen
Wij gaan nergens naartoe
—Giovanni Baudonck

In *DODO* wanen Giovanni Baudonck en muzikant Jonas Van den Bossche zich in Mauritius. Het eiland werd na de import van verschillende bevolkingsgroepen en de achtereenvolgende kolonisaties door Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk een kleurrijke cocktail. Via *spoken word*, *slam poetry*, rap en zang herspelen en herschrijven ze de Mauritiaanse geschiedenis door de uitgestorven vogel, de 'dodo', opnieuw tot leven te wekken.

We stellen onze gps in op Mauritius. Een eiland, in de Indische Oceaan, dat eeuwenlang golf na golf wordt overspoeld door Europese koloniale machten. Ze stoppen de grond vol met bodemvreemde gewassen en laten uitheemse dieren los die het oorspronkelijke ecosysteem kapot vreten. Volkeren uit andere landen worden losgerukt uit hun culturen, onvrijwillig geïmporteerd en vervolgens tot onmenselijke en onbetaalde arbeid gedwongen. Wat zijn de culturele coördinaten die de identiteit bepalen van een bevolking die deze gewelddadige mutaties in zich meedraagt?

DODO is een indringende en visuele muziektheaterproductie. Het podium wordt een transportzone waar historische

bagage wordt afgestoft en getaxeerd. Dekfels van beerputten worden opgelicht en vervolgens onder het uitroepen van 'zand erover!' aan het zicht onttrokken. Een land dat onafhankelijk is, heeft nog altijd geen beslissende stem over haar grondgebied. Want wie de grondstoffen beheert, heeft de macht.

Giovanni Baudonck geeft dit onbekende verhaal met zwarte bladzijden al rappend en zingend een stem. In interactie met muzikant Jonas Van den Bossche ontstaat er een schurende muzikale dialoog. Het is een kleurrijk verteld verhaal in verschillende talen, waaronder Nederlands, Frans, Engels en Creools, over de complexe identiteit van het eiland en hoe deze de persoonlijke zoektocht van Giovanni Baudonck naar zijn identiteit beïnvloedt.

concept: Giovanni Baudonck
muziek en performance: Giovanni Baudonck, Jonas Van den Bossche
eindregie: Mike van Alfen
dramaturgie: Tanya Hermesen
scenografie: Giovanni Vanhoenacker
maskers: Alice D'hondt
kostuum advies: Marij De Brabandere
video: Steven Maenhout
lichtontwerp: Sarah Feyen
geluidsontwerp: Niels Vanherpe
licht en techniek: Jonas Lambrigts
productie: Antigone

Wij zijn de mannen, de vrouwen en de kinderen die uit de boot zijn gevallen
De anonieme namen, de gevallen, het zoveelste artikel uit kranten
De vreemdeling, de nieuweling, de vluchteling of de nieuwkomer,
De nomaden van deze wereld, de gelukszoekers die nog moeten komen
—Giovanni Baudonck

Giovanni Baudonck is een Gentse zanger, acteur, theatermaker en *slam* poet met deels Mauritiaanse roots. Sinds 2012 brengt hij diversiteit op en naast het podium door zowel in het Nederlands als in het Frans te dichten. In 2014 besloot Giovanni om zich professioneel toe te spitsen als woord- en podiumkunstenaar. In 2016 schreef, speelde en regisseerde hij de monoloog *Connecting People*. In 2017 werd hij Belgisch vicekampioen *slam*. Sindsdien heeft hij op talloze podia en festivals in zowel België als Nederland gestaan, zoals Mama's Open Mic, De Sprekende Ezels, Ballonnenvrees, Auwla, Watou Festival, Stand and Deliver enzovoort. Hij wordt regelmatig gevraagd om voor het BK en EK *slam* te jureren. Daarnaast regisseerde en speelde hij in tal van theaterstukken voor diverse huizen, zoals onder andere Victoria De Luxe, KVS, Antigone en Kopergietery. Sinds 2021 geeft Giovanni regelmatig les aan het RITCS als gastdocent en maakt hij deel uit van de artistieke kern van TransfoCollect te Brussel. Qua stijl brengt Giovanni

maatschappelijk georiënteerde teksten waarin hij ruimte laat om de taal tot het uiterste te verkennen.

Jonas Van den Bossche is multi-instrumentalist; hij speelt onder meer (bas)gitaren, keyboards en electronica. Hij studeerde aan het conservatorium in Brussel en Antwerpen, maar werd als muzikant het meest gevormd door zijn werk in theatergezelschappen, zoals met het Marthalentatief en de Kakkewieten. Jonas was bovendien componist voor theaterproducties als *Baba* (Dahlia Pessemiers) en *De vrouw die zich verslikte in haar ondergoed* van Greet Jacobs en Salomé Mooij. Met zijn kennis en kunde werkt Jonas in *DODO* mee aan de soundscapes en de geluidscompositie.

Na zijn afstuderen aan de Mime opleiding van de Amsterdamse Academie voor Theater en Dans creëerde Mike van Alfen verschillende fysieke theatervoorstellingen en werkte hij als freelance performer en co-creator in projecten van Fatou Traoré, David Weber-Krebs en Seppe Baeyens (Ultima Vez).

Sinds 2016 werkt Mike samen met Pitcho Womba Konga met wie hij o.a. *Kuzikiliza* (2017) en *Fire Will Become Ashes, But Not Now* (2022) voor de KVS maakte. Mike werkt vooral met makers uit diverse diaspora's, met name met Afro-Caraïbische en Afrikaanse roots.

“VROLIJKHEID ALS DE ULTIEME FUCK YOU”

In gesprek met Giovanni Baudonck [GB] en Jonas Van den Bossche [JB]

In *DODO* keert Giovanni Baudonck terug naar zijn Mauritiaanse roots, onder de muzikale begeleiding van Jonas Van den Bossche. Ze brengen het verhaal van een land dat na het importeren van verschillende bevolkingsgroepen tijdens de achtereenvolgende kolonisaties door Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk een cocktail van etniciteiten, culturen en talen werd. *Via spoken word, slam poetry, rap en zang* heroveren ze de geschiedenis van wat ooit een eiland was dat enkel door de intussen uitgestorven vogel, de 'dodo' werd bewoond.

Waarom heet de voorstelling *DODO*?

GB De dodo is een vogel die me sinds mijn jonge jaren fascineert. Mijn moeder is afkomstig uit Mauritius, ikzelf ben geboren in België. Telkens als we naar Mauritius reisden, was de dodo heel prominent aanwezig, in de vorm van toeristische gadgets bijvoorbeeld. Maar ook het feit dat die vogel gewoon verdwenen is, spreekt tot de verbeelding. Iets dat ooit heeft bestaan, iets dat eigen was aan de Mauritiaanse bossen, is gewoon weg voor altijd. In die zin staat de dodo symbool voor de ecologische, maar ook de culturele en identiteitsgebonden gevolgen van de kolonisatie van het eiland. Vanaf het moment dat de aarde van Mauritius in Europese handen viel, was er voor het lokale ecosysteem geen weg meer terug. Mauritiaanse biotopen veranderden onherroepelijk.

JB De dodo staat voor mij ook symbool voor hoe het westers en kapitalistisch denken gestoeld is op de bruikbaarheid van alles op deze planeet. We willen massaal suiker telen, en ontdekken nog een eilandje met bruikbare grond, en als we snel wat slaven vanuit Afrika op een boot zetten, halen we maximale productiviteit, en dus maximale winst. Alles vertrekt vanuit een zekere economische rationaliteit. De dodo, maar ook bijvoorbeeld zwarte slaven, zijn daarvan slachtoffer geworden.

GB Zo veroorzaakte de Nederlandse, Engelse, Franse en Amerikaanse aanwezigheid op

het eiland een ontworteling van de lokale natuur en cultuur.

JB De erfenis en trauma's die daarvan het gevolg zijn, mogen we niet zien als historische bespiegelingen, maar als concrete verhalen en vraagstukken.

Waarom is het belangrijk om die verhalen te vertellen?

GB Met de verdwijning van de dodo, verdween ook een geschiedenis, een bepaald narratief. Het terugwinnen van die narratieven over Mauritius en over de dodo, hangt samen met het terugwinnen van een Mauritiaanse identiteit. En dat is wat de voorstelling probeert te doen. Op scène staat een personage met een dodomasker. Hij herspeelt een vastgezette geschiedenis en plaatst er een alternatieve geschiedenis tegenover. We groeien op met het idee dat de geschiedenis vaststaat, maar geschiedschrijving vertelt historische gebeurtenissen altijd vanuit een zeker oogpunt. Zo ontstaan narratieven door bepaalde feiten, verhalen en perspectieven te selecteren en andere weg te laten. Wie het dominante narratief voert, of wie de geschiedenis schrijft, verwerft en beschikt over macht. Zorg ervoor dat je je eigen narratief maakt, zodanig dat jij als persoon, of als land, je geschiedenis in handen hebt. Als je je verhaal zelf controleert, creëer je een bepaalde *empowerment*, waardoor je uit de slachtofferrol komt.

JB Als narratieven telkens focussen op een bepaald aspect van identiteit,

bijvoorbeeld: je bent een allochtoon, of je bent een persoon van kleur, of je bent opgegroeid in armoede, dan begin je jezelf ook zo te zien. Een beetje een *self-fulfilling prophecy*. Bovendien hebben al die woorden een negatieve bijklank, wat leidt tot zelfonderschatting. Hoe daarvan af te geraken, is voor mij misschien wel de essentie van de voorstelling. Want identiteit is veelzijdig, en alle facetten ervan moeten aan bod komen.

GB Een goed voorbeeld van het terugwinnen van een narratief is dat van de dodo. De dodo werd lang gezien als de vogel van *Alice in Wonderland*, ofwel als een dom dier vanwege zijn tamme gedrag en het gebrek aan angst voor mensen, waardoor hij gemakkelijk werd gevangen en gebruikt als voedsel. Maar het discours rond de dodo begint nu langzaam te veranderen. Onderzoek toont aan dat de dodo mogelijk slimmer was dan gedacht, met een hersengrootte vergelijkbaar met die van duiven, een sterk ontwikkelde reukzin en een aangepast voedingspatroon per seizoen.

JB Waarom willen mensen de geschiedenis zo graag vastleggen? De mens vindt onzekerheid blijkbaar moeilijk en onaangenaam. We weten graag wat we aan elkaar hebben: wij zijn een koppel, wij zijn gewoon vrienden, maar ook wij zijn wit, zij zijn zwart, zij is migrant, hij is allochtoon... Dat is duidelijk en daarnaar hunkeren we. Kunst zorgt ervoor dat je met fluiditeit leert omgaan. Dat iets niet

zwart-wit is. Dat iets kan veranderen. Dat een vierkant ook een bol kan worden. En dat een stok ook ineens een raket kan zijn en dat alles interpreteerbaar is. Als wij 18-jarigen van school sturen met een vast idee van hoe de geschiedenis in elkaar zit, dan gaan die veertig jaar lang dat riedeltje herhalen. Terwijl we allemaal weten dat alles veranderlijk is. Dat er altijd nieuwe bewijzen kunnen komen van iets, of nieuwe verhalen.

Als de geschiedenis zo eenzijdig is vastgelegd, hoe breng je die alternatieve geschiedenis dan in kaart?

GB De Mauritiaanse cultuur heeft een sterke orale traditie, ik heb vooral verhalen en mythes verzameld die verteld worden van familie tot familie. Deze overlevering gebeurt heel vaak via muziek, wat sterk ingebed is op het eiland. Van jongs af was muziek nooit ver weg. Soms organiseren we een picknick, dan huren we met twintig man een bus, gaan we van strand naar strand, heeft iedereen instrumenten bij, dansen we samen en zingen we uit volle borst. Iedereen kent die gewoonte in Mauritius.

Mijn onderzoek focuste zich op hoe de Mauritiaanse muziek zich ontwikkelde in parallel met de geschiedenis van de laatste honderd jaar. Na de onafhankelijkheid begonnen reggae-invloeden bijvoorbeeld langzaam door te sijpelen in lokale muzikale tradities.

Is dat waarom je muziek inzet als belangrijkste medium om dit verhaal te vertellen?

GB Ik kom uit de *spoken word*-scene, dus ik wil allang met die vorm aan de slag binnen theater. Maar het is daarom zeker niet enkel een *spoken word*-voorstelling, er zal ook veel gezongen worden.

JB Ikzelf heb een achtergrond in jazz en geïmproviseerde muziek en werk vaak samen met theatermakers en gezelschappen. Een ander verhaal dan het mijne kracht bijzetten via mijn muziek vind ik heel fijn. Tijdens de voorstelling ga ik vooral aan de slag met *samples* en gitaren.

In Mauritius is muziek zowat het enige dat de hele complexe geschiedenis overleefd heeft. Als je op zoek bent naar de Mauritiaanse eigenheid, dan vind ik bijvoorbeeld de sega-muziek heel hoopvol en waardevol. Die is ontstaan tijdens de koloniale periode en kent muzikale invloeden van de Afrikaanse slaven, Indiase arbeiders en Europeanen. Het muziekgenre wordt gekenmerkt door ritmische percussie, zoals de traditionele ravanne en tamboerijn, en wordt vaak begeleid door zang in het Mauritiaans Creools. Dit was en is een essentieel onderdeel van de Mauritiaanse cultuur, met de kracht mensen samen te brengen.

GB De veelheid aan ethniciteiten, zoals Indo-Mauritanië, Chino-Mauritanië, Afro-Mauritanië, Mauritanen uit Madagaskar...

zorgt ook vaak voor communautaire strubbelingen op het eiland. Maar hetgeen alle gemeenschappen verbindt, is de muziek. Want iedereen luistert naar de sega-muziek. Iedereen weet wat sega-dansen is. Dat is eigen aan Mauritius en daar zijn we trots op.

JB Wat mij wel fascineert, is de kracht van muziek die ontstond uit een situatie van onderdrukking. Ondanks de brutale periode van slavernij in de Verenigde Staten, kwam daar jazz en blues uit voort, wat je kan zien als een ongelooflijk culturele en morele overwinning. De meeste witte muzikanten in de Verenigde Staten stoelen nu op muziek afkomstig uit een zwarte traditie. Dit toont aan dat ook cultuur die niet neergeschreven was, toch overleeft en zelfs een bepaalde indruk kan nalaten.

Mauritius is onafhankelijk sinds 1968, maar kan je zeggen dat het eiland in handen is van de lokale bevolking?

GB Mauritius is inderdaad onafhankelijk verklaard. Maar de hotels, grote infrastructuur en andere toeristische attracties, worden meestal beheerd door Europese of Amerikaanse mensen. De McDonald's schieten als paddenstoelen uit de grond en alles is gecommercialiseerd. Dus het voelt alsof het eiland nu een commerciële trekpleister is voor rijke toeristen, die bijvoorbeeld willen trouwen op een idyllisch eiland. Terwijl de mensen uit de armste buurten van het eiland tewerkgesteld zijn

in die giga-infrastructuren. Dit systeem dat ten koste gaat van het land en haar lokale bevolking, wordt actief in stand gehouden. Dus er wordt op een vergelijkbare manier gehandeld als voor de onafhankelijkheid, zij het op een sluwere en subtielere manier.

JB En die buitenlandse invloeden op het eiland, die er het reilen en zeilen bepalen, zijn zo overweldigend. Een Mauritiaanse cultuur kan zich daar niet ineens tegenover zetten om het gebied terug te claimen. Het eiland is in die zin letterlijk opgeslorpt door de kapitalistische machine.

GB Op Diego Garcia, een eiland in de Indische Oceaan dat deel uitmaakt van de Chagos-archipel, staat bijvoorbeeld nog altijd een Amerikaanse legerbasis, ook al is die door de NAVO onwettig verklaard. De lokale bevolking knokt nog steeds om terug te keren naar hun eiland, hoe het vroeger was. Maar dat eiland bestaat gewoon niet meer. Dus terwijl Engeland en Amerika quasi ongestoord hun zin doen, blijven lokale gemeenschappen vechten tegen de bierkaai. Over hoeveel mensen gaat dat? 2000 man. 2000 man tegen Engeland en Amerika. *Who cares?*

Kan je iets vertellen over het decor?

GB We hebben de scenografie gebaseerd op een foto van de Chagoseilanden. De Chagoseilanden maakten deel uit van Mauritius, maar de Engelsen hebben die geannexeerd en er een militaire basis op gebouwd. Vroeger maakten ze er gebruik

van treinsporen met twee platformen, voor de in- en uitvoer van goederen uit schepen. Dat systeem belichaamt eigenlijk het centrum van handel, het kloppend hart van import en export van goederen, slaven en cultuur. Het decor bestaat dus uit twee sporen en twee platformen; voor mij wordt een daarvan een eiland, het andere wordt Jonas' gebied. Voor de scenograaf, Giovanni Vanhoenacker, hebben de sporen ook een permanent karakter; ze staan vast en je kunt er niet van wegkijken. Op die manier weerspiegelt het een pijnlijk litteken dat de geschiedenis heeft nagelaten.

JB De scenografie verwijst naar het idee van handel. Handel is de reden geweest waarom mensen in de eerste plaats voet aan grond hebben gezet op Mauritius. Je kan dat eigenlijk zien als een Frankenstein-sociologisch experiment waarin ze op Mauritiaans grondgebied, met Afrikaanse slaven, Europese architecten en andere uitheemse invloeden, een samenleving probeerden te creëren.

De Engelse uitdrukking luidt: 'as dead as a dodo', maar er zijn plannen om de dodo via genetisch materiaal opnieuw tot leven te brengen. Wordt dit volgens jullie een symbolisch moment, niet alleen op wetenschappelijk vlak, maar ook voor het land Mauritius?

GB Misschien als toeristische attractie. 'This was the native bird of Mauritius that died out and now it's back.' Niet echt als een verrijking, heroëring, of morele overwinning voor

het eiland, denk ik. Mauritianen vertrekken nu eerder vanuit de mystiek van de dodo; de vogel is bijna een mythisch figuur. Ik weet niet wat een *de-extinction* dan kan betekenen.

JB Je kan de *de-extinction* zien als de hoogmoed van de Europese wetenschap. Want als je de dodo wilt terugbrengen, moet je ook een heel ecologisch systeem herontwikkelen. Tijdens de koloniale periode werden veel planten geëxporteerd, terwijl nieuwe soorten dieren werden ingevoerd. Dat resulteerde in een definitieve transformatie van de oorspronkelijke biotoop. Of de dodo zou overleven in dat nieuwe ecosysteem is nog maar de vraag.

GB Als link met het klonen en recreëren van een uitgestorven vogel en omdat we toch bezig zijn met het maakbare van de geschiedenis, zijn we ook aan het experimenteren met artificiële intelligentie. Je kan AI een beetje zien als het summum van het maakbare. Dus zijn we aan het spelen met stemmen die de geschiedenis vertellen. Zo kunnen wij zelf een geschiedenis construeren en die laten verkondigen door bekende stemmen, wat heel geloofwaardig lijkt. Kunnen wij bijvoorbeeld David Attenborough eender welke geschiedenis over Mauritius laten vertellen?

de koloniale periode als gevolg van de vermenging van talen gesproken door Afrikaanse slaven, Indiase contractarbeiders en Europese kolonisten. De taal representeert dus de smeltkroes aan etniciteiten op het eiland, met onder andere invloeden van talen zoals Frans, Engels, Portugees, Hindi en Bhojpuri.

Maar de taal van muziek is uiteraard universeel, die de kracht heeft overal ter wereld mensen te verbinden. Het feit dat een man in een dodomasker rapt, *slamt* en zingt verlicht dan ook de zwaarte van het verhaal.

JB Ja, het wordt echt een feestje. Want de ultieme *fuck you* naar de *powers that be*, is een voorstelling maken waarin je een complex en bitter verhaal omzet naar een zekere vrolijkheid.

Clara Declercq

Welke talen worden er gesproken in de voorstelling?

GB Frans, Nederlands, Engels en Creools.
Creools is een taal die is ontstaan tijdens

LE TEMPS PASSÉ

de tijd gaat voorbij
het vervaagt
net als het geheugen
soms duikt een vergeten fragment weer op
als per toeval
je ziet een vallende ster uit de lucht vallen
omdat je op het juiste moment naar
boven kijkt
en plots duikt zo een fragment op
ik herinner me een tijd
waar we niet behoefde na te denken
een tijd waar de hitte ons loom maakte
hoe wij de koele schaduw opzochten van
de reusachtige tambalacoque boom
die zich op de top van een berg bevond en
die later in de geschiedenis bekend zou
staan
als de berg waarvan talloze slaven zich
te pletter sprongen
om te ontsnappen aan hun meesters
ik herinner me een tijd waar taal
niet bestond
waar zintuigen scherp als een mes waren
hoe de zonsondergang zo prachtig was
dat we elke avond terug samenkwamen
op het strand
om te gaan kijken naar die magische
vuurbal
om haar oranje, rode gloed met onze ogen
te verorberen
ik herinner me het grenzeloze groen

hoe honing van bergen stroomde
om zich te mengen met de waterstroom
om te verdwijnen in de rivier zonder einde
ik herinner mij hoe de hemel de aarde
bewaterde
de wortels voedde van bomen en planten
die in de velden sliepen
hoe het bos wijd en levendig was
en de wereld zo oneindig groot leek
dat mijn bestaan bijna onbestaand
aanvoelde
ik herinner mij hoe ik schrok van mijn eigen
gedachten
hoe ik dreigde te verdwijnen in het gewoel
van de vooruitgang van de wereld
hoe ik van kleins af had geleerd om zo
onopvallend mogelijk te zijn
om te verdwijnen in de achtergrond
om niet op te vallen
om mijn hoofd te buigen en vooral niet
te antwoorden

GLADIATOR

we zijn de nieuwe gladiatoren van deze tijd
elke dag is een struggle
elke dag is een strijd
maar, we blijven niet stilstaan
de geest is onvermoeibaar
't leven is zwaar
maar wij blijven doorgaan
we werken op 't ritme van onze
botten kraken
geen tijd om te klagen
te veel facturen te betalen
en toch blijven we dromen over
betere tijden
elke nacht zing ik de soul uit mijn lijf
om de blues verdrijven
het leven is zot
sommige mensen slapen op straat
sommige sterven in de blokken
anderen lopen in de maat
mensen als mij lopen tegen de stroom in
op zoek naar een uitweg
op zoek naar een nieuw begin
zie wij laten ons lot niet meer bepalen
dus fuck hun geschiedenis
we maken onze eigen verhalen
orale verhalen van voorvaders
reizen doorheen de tijd, en vloeien
terug samen

[ref.] je kan ons neerslaan
maar mensen als ons die gaan door

zie onkruid vergaat niet
het groeit en het verspreidt zich
we zijn niet uit te roeien
we roeien met de boeien
die we hebben gekregen
we dansen op donder
walsen door regen
elke nieuwe ochtend brengt hoop
en hoop is een zegen
wat er ook gebeurt
we komen telkens weer terug
mensen als ons krijg je niet klein
onze geest krijg je niet stuk
elk woord is een ode
aan de littekens van het leven
zie we rukken ons los
uit de ketenen van het verleden
langzaam vooruit
bijten we ons doorheen de pijn
slaan met woorden rondom ons heen
om te voelen dat we zijn
op het ritme van de maat
blijven we schrijven
om te voelen dat we bestaan
om niet te verdwijnen

[ref.] je kan ons neerslaan
maar mensen als ons die gaan door

